

SALMAN RUSHDIE

DVEJI METAI,
AŠTUONI MĖNESIAI
IR DVIDEŠIMT AŠTUONIOS
NAKTYS

Sofoklis

SALMAN RUSHDIE

dveji metai,
aštuoni mėnesiai,
dvidešimt
aštuonios naktys

Vertė

Danguolė Žalytė-Steiblienė

Sofoklis

VILNIUS, 2015

ibn rušdo vaikai

LABAI NEDAUG ŽINOMA, nors prirašyta per akis, apie tikrąją džinų, būtybių, sukurtų iš bedūmės ugnies, prigimtį. Karštai ginčijamasi, ar jie geri, ar blogi, pikti ar malonūs. Apskritai pripažįstama, kad džinai aikštingi, užgaidūs, permainingi, kad jie gali judėti labai greitai, keisti dydį, pavidalą ir panorėję ar priversti patenkinti daugelį mirtingųjų norų ir kad jų laiko samprata iš esmės skiriasi nuo žmonių. Nereikia jų painioti su angelais, nors kai kurie seni pasakojimai klaidingai teigia, kad pats šėtonas, puolęs angelas Liuciferis, ryto sūnus, buvo didžiausias iš džinų. Ilgą laiką buvo nesutariama ir dėl jų buveinės. Pasak kai kurių senovinių šmeižikiškų pramanų, džinai gyvena čia, žemėje, tarp mūsų, vadinamajame „žemutiniame pasaulyje“, griuvėsiuose ir daugelyje sveikatai kenksmingų vietų – šiukšlynuose, kapinėse, išvietėse, nutekamuosiuose vamzdžiuose, kur įmanoma – mėšlo krūvose. Tos užgaulios melagystės pataria stropiai nusiprausti, pabendračius su džiniais. Jie dvokia ir platina ligas. Tačiau garsiausi žinovai seniai tvirtino, ir dabar neabejojame, kad tai tiesa: džinai gyvena savo pasaulyje, kurį nuo mūsų skiria šydas, ir šis aukštutinis pasaulis, kartais vadinamas Parystanu

arba Fėjų šalimi, yra didžiulis, nors jo savybės paslėptos nuo mūsų akių.

Kad džinai, pasakiškos būtybės, nėra žmonės – akivaizdi tiesa, bet kelios savybės bendros ir vieniems, ir kitiems. Kaip antai tikėjimas: tarp džinų esama visų žemės religijų išpažinėjų, yra ir netikinčių, kuriems dievų ir angelų sąvoka tokia pat keista kaip džinų – žmonėms. Ir nors daugelis džinų nedori, bent kai kurios šių galingų būtybių žino skirtumą tarp gėrio ir blogio, tarp juodosios ir baltosios magijos.

Vieni džinai gali skraidyti, kiti šliaužioja žeme gyvačių pavidalu arba laksto lodami ir šiepdami dantis kaip milžiniški šunys. Jūroje, o kartais ir ore jie pasiverčia slibiniais. Kai kurie žemesnieji džinai atsidūrę ant žemės negali ilgai išbūti vieno pavidalo. Šie beformiai padarai kartais įsmunka į žmones pro ausis, nosį ar akis, kuriam laikui įsikuria jų kūne, o kai šis jiems įkyri, nusimeta jį. Deja, žmogiškosios būtybės, kuriose jie apsigyvena, miršta.

Džinės dar paslaptingesnės, sumanesnės ir sunkiau suprantamos, nes tai moterys šešėliai, sukurtos iš dūmų be ugnies. Būna nuožmių džinų ir meilių džinų, bet galimas daiktas, kad šių dviejų skirtingų rūšių džinės iš tiesų yra viena rūšis – laukinę dvasią gali sutramdyti meilė, o mylinčią būtybę kančios gali paversti mirtingiesiems nesuvokiamo žiaurumo pabaisa.

Ši istorija apie džinę, didžią džinų princesę, vadinamą Žaibų Princese, nes ji meistriškai jais švaistėsi, apie jos meilę mirtingam vyrui seniai seniai, dvyliktame amžiuje, kaip sakytume mes, apie daugybę jos palikuonių ir apie jos grįžimą į pasaulį po ilgos nebūties, kad vėl pamiltų, bent akimir-

ką, o paskui eitų kariauti; ir apie daug kitų džinų ir džinių, skraidančių ir šliaužiojančių, gerų, blogų ir abejingų dorovei; ir apie lūžio metą, išgverusį laiką, mūsų vadinamą keistybės epocha, trukusį dvejus metus, aštuonis mėnesius ir dvidešimt aštuonias naktis, taigi tūkstantį ir vieną naktį. Taip, nuo tada mes nugyvenome dar tūkstantį metų, bet visus amžinai pakeitė tas laikas. Į gera ar į bloga, tesprendžia ateitis.

1195 metais didis filosofas Ibn Rušdas, kadaisė Sevilijos kadis, arba teisėjas, ir dar visai neseniai asmeninis kalifo Abū Jūsufo Jakūbo gydytojas gimtojoje Kordoboje, oficialiai prarado pasitikėjimą ir užsitraukė gėdą dėl laisvų pažiūrų, nepriimtinių vis įtakingesniems berberų fanatikams, plintantiems arabiškoje Ispanijoje kaip maras, ir buvo išstremtas į mažą Lusenos kaimelį netoli gimtojo miesto, kaimelį, pilną žydų, kurie nebegalėjo vadintis žydais, nes ankstesnė Andalūzijos valdovų dinastija, Almoravidai, prievarta atvertė juos į islamą. Ibn Rušdas, filosofas, kuriam užginta dėstyti filosofiją, kurio visi raštai uždrausti, o knygos sudegintos, tarp žydų, kurie nebegalėjo vadintis žydais, iškart pasijuto kaip namie. Jis buvo dabartinių valdovų dinastijos, Almohadų, kalifo numylėtinis, bet favoritai iššina iš mados, ir Abū Jūsufas Jakūbas leido fanatikams išvaryti didįjį Aristotelio komentatorių iš miesto.

Filosofas, negalintis dėstyti filosofijos, gyveno siauroje negrįstoje gatvelėje, varganoje trobelėje su mažais langeliais ir buvo siaubingai slegiamas šviesos trūkumo. Lusenoje jis ėmė gydytojauti, ir ligonių netrūko, šiaip ar taip, jis dar neseniai buvo paties kalifo daktaras; be to, jis įdėjo šiek tiek lėšų į arklių prekybą ir didžiulių molinių indų, *tinajas*, gamybą: juose

žydai, kurie jau nebebuvo žydai, laikydavo alyvuogių aliejų ir vyną, kuriais prekiaudavo. Vieną dieną tremties pradžioje prie jo durų pasirodė kokių šešiolikos vasarų mergina ir švelniai šypsojosi nesibeldama ir niekaip kitaip netrukdydama jam mąstyti, tiesiog stovėjo ir kantriai laukė, kol jis ją pastebėjo ir pakvietė į vidų. Ji pasakė, kad ką tik liko našlaitė, kad neturi iš ko gyventi, bet nenori eiti į viešnamį ir kad jos vardas Dunija: skambėjo nežydiškai, nes ištarti žydišką vardą jai draudžiama, o ji neraštinga ir parašyti jo nemoka. Ji pasakė, kad šį vardą pasiūlęs keliauninkas ir paaiškinęs, jog jis graikiškas ir reiškia „pasaulis“, todėl jai patiko. Ibn Rušdas, Aristotelio vertėjas, su ja nesiginčijo, mat žinojo, jog šis žodis reiškia „pasaulis“ daugeliu kalbų, todėl smulkintis nėra reikalo.

– Kodėl pasivadinai Pasauliu? – paklausė jos, o ji atsakė, žiūrėdama jam į akis:

– Nes iš manęs plūstelės pasaulis ir tie, kurie plūstelės iš manęs, išplis po visą pasaulį.

Jis vadovavosi protu, todėl nesuvokė, kad ji – antgamtinė būtybė, džinė, džinų padermės princesė, užsigeidusi žemiško nuotyčio, pakerėta žmonių vyrų, o ypač – talentingų vyrų. Jis priglaudė ją savo namuose kaip tarnaitę ir meilužę, slopią naktį ji pašnibždėjo jam į ausį savo „tikrąjį“ – tai yra netikrą – žydišką vardą, ir tai buvo jų paslaptis. Džinė Dunija buvo įspūdingai vaisinga, kaip ir pranašavo. Per dvejus metus, aštuonis mėnesius ir dvidešimt aštuonias dienas ir naktis ji pastojo tris kartus ir kaskart pagimdydavo po krūvą vaikų, regis, mažiausiai septynis, o kartą net vienuolika, gal net devyniolika, nors duomenys migloti ir netikslūs. Visi vaikai paveldėjo jos būdingiausią savybę: ausis be lezgelį.

Naujausias S. Rushdie romanas yra užburiantis lakios vaizduotės ir nepaprasto autoriaus meistriško įrodymas. Jame istorija ir mitai susipina su filosofine įžvalga, o pasakojimas apie pavojingą skirtingų pasaulių susidūrimą kaip apie Vakarų ir Rytų kultūrų priešpriešą kartu yra taurus meilės ir žmoniškumo paliudijimas.

Keistenybių epochoje nutinka stulbinančių dalykų: paprastas sodininkas ima sklandyti ore; vaikas turi įgimtą savybę kiaurai permatyti žmonių apgavystes ir melą; o Niujorką talžo tokios audros, kad net skyla visa visata. Kaip tik per tą plyšį įsiveržia destruktivūs mitiniai džinai. Jie grasina sunaikinti pasaulį. Regis, žmonija lieka be užtarimo ir yra pasmerkta. Tik viena džinų princesė, šimtmečius mylėjusi žmones, griebsi gudrybės ir sutelkia galingą armiją jiems apginti. Taip prasideda žūtibūtinė kova, trunkanti dvejus metus, aštuonis mėnesius ir dvidešimt aštuonias naktis – arba tūkstantį ir vieną naktį...

Kūrinys išlaiko autoriui būdingą puošnų ir savitą kalbos stilių, autentiškas detales ir siurrealistinius veikėjų paveikslus. S. Rushdie vadinamas magiškojo realizmo kūrėju, grindžiančiu realybę religijos, pasakų ir mitologijos pagrindu.

Ši istorija apie meilę mirtingam vyrui seniai seniai, dvyliktame amžiuje, apie daugybę jos palikuonių ir apie lūžio metą, išgverusį laiką, mūsų vadinamą keistybių epocha, trukusį dvejus metus, aštuonis mėnesius ir dvidešimt aštuonias naktis.

www.sofoklis.lt

9 786094 441660